

รายวิชา ศิลปะ (นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เรียนรู้เรื่องราวลีลานาฏศิลป์

เรื่อง การละครไทย (๑)

ครูผู้สอน ครูโชติกา สมพงษ์

เรื่อง

การละครไทย (๑)

เรื่อง พระสุธน-มโนราห์

ที่มาภาพ urlkub.co/Rq50Yp

เรื่อง ไกรทอง

เรื่อง สังข์ทอง

ที่มาภาพ <https://www.youtube.com/watch?v=x0hTlHJfZ8o>

คำถาม

ภาพที่นักเรียนได้ดู
มีลักษณะอย่างไร

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เรียนรู้และเข้าใจการละครไทยแต่ละยุคสมัย
๒. วิเคราะห์ นำเสนอประวัติการละครไทย
แต่ละยุคสมัย

● LIVE

การแสดงละครนอก เรื่อง สุวรรณหงส์

ตอน สุวรรณหงส์เสียงว้าว เข้าเมือง และชมสวน

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

จาก กรมศิลปากร

เรื่อง การแสดงผลงานละครนอก เรื่องสุวรรณหงส์
ตอนสุวรรณหงส์เสียงว้าว เข้าเมือง และชมสวน

วันที่สืบค้น ๑ ธันวาคม ๒๕๖๘

<https://youtu.be/Hs&fUKUWRbQ?si=ZoEWZm๗Y๘fsfy๐C>

คำถาม

นักเรียนทราบหรือไม่ว่า
ละครหมายถึงอะไร

ความสัมพันธ์ของละครกับชีวิตมนุษย์

ละคร หมายถึง การแสดงประเภทหนึ่ง มีวิธีดำเนินเรื่องอย่างเป็นเรื่องเป็นราว ผู้แสดงเรียกว่า ตัวละคร มีบทให้แสดงตามเนื้อเรื่อง มีฉาก หรือเวทีให้ใช้แสดง มีหลายชนิด

ละครเป็นศิลปะที่สะท้อนภาพชีวิต "มนุษย์" คือ สาระอย่างหนึ่งของละคร ที่นำประสบการณ์ในชีวิตจริงผนวกกับจินตนาการสร้างสรรค์เป็นเรื่อง โดยมีนักแสดงเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวความรู้สึก เพื่อสร้างความบันเทิง ความประทับใจ ซึ่งเราสามารถสรุปความสัมพันธ์ของละครกับชีวิตมนุษย์ได้ คือ

ประวัติการละครไทยในแต่ละสมัย

การละครไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่กับคนไทยมาตั้งแต่เรา
มีประวัติศาสตร์ของชาติ มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามสภาพ
ของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ละครสมัยนานเจ้า

อาณาจักรนานเจ้าว่าเคยเป็นถิ่นฐานเดิมที่ชนชาติไต ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน

อาณาจักรนานเจ้าเป็นถิ่นที่คนไทยอยู่อาศัยเป็นที่แรกจากการค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์ในสังคมไตนานเจ้าปรากฏนิทาน เรื่อง พระสุธน และ นามาโนห์รา ซึ่งเรียกเพี้ยนมาจากนางมโนห์รา ชาวไตสมัยนั้นรู้จักอย่างดีในฐานะนิทาน แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีการนำนิทานดังกล่าวไปเล่นเป็นละคร ส่วนการละเล่นปรากฏว่ามีระบำสั้น ๆ เช่น ระบำหมวกและระบำนกยูง

ละครสมัยสุโขทัย

การค้นพบหลักฐานศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง กล่าวถึง การเล่นดนตรี การประโคม เครื่องดนตรี เช่น พิณ สังข์ ในสมัยสุโขทัยนี้ และปรากฏในไตรภูมิพระร่วง “บ้างเต้น บ้างรำ บ้างฟ้อน ระเบ้าบันลือ

ไทยได้รับวัฒนธรรมของอินเดียเข้ามา พร้อมกับเรื่องของศาสนาพุทธ และ ฮินดู ด้านการแสดงได้รับการพัฒนามา และ ระเบ้า ตามแบบอย่างของอินเดีย มีการบัญญัติ คำโขน ละคร ฟ้อนรำ

ละครสมัยอยุธยา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองมีการติดต่อค้าขายและขยายอาณาจักร อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเมืองนครศรีธรรมราชและอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งเป็นต้นแบบโนรา - ชาตรี ซึ่งกรุงศรีอยุธยาได้มีการแสดงละครชาตรีกันอย่างแพร่หลาย ละครชาตรีแบบดั้งเดิมนั้นมีผู้แสดง ๓ คน ตัวพระ ตัวนาง และตัวตลก โดยใช้ผู้แสดงเป็นผู้ชายล้วน

ต่อมาได้มีการนำเอานิทานพื้นบ้านแสดงเป็นละครชาตรีแบบปรับปรุง มีบทละครที่นิยม เช่น พิกุลทอง ไชยเชษฐ์ แก้วหน้าม้า ฯลฯ และยังมีการปรับปรุงการแสดงเป็นละครนอก เป็นที่นิยมของชาวบ้านชาวเมือง มีบทละครนอก ได้แก่ คาวี สังข์ทอง สังข์ศิลป์ชัย ฯลฯ และละครในซึ่งเป็นละครที่จัดแสดงในวัง มีเฉพาะนักแสดงที่เป็นผู้หญิง เรื่องที่แสดง ได้แก่ รามเกียรติ์ อุณรุท และดาหลัง (อิเหนา)

ละครสมัยกรุงธนบุรี

ตามประวัติศาสตร์ชาติไทย เป็นสมัยที่มีระยะเวลาในการครองราชย์ของพระมหากษัตริย์ คือ พระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ พระเจ้าตากสินมหาราช น้อยที่สุด ๑๕ ปี และเป็นเวลาที่เพิ่งเสร็จจากการทำสงคราม แต่พระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงโปรดละครมาก ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ๕ ตอน ได้แก่ ท้าวมาลีวราชว่าความ ตอนทศกัณฐ์ตั้งพิธีทรายกรด (เผารูปเทวดา) ตอนพระลักษมณ์ถูกหอกกบิลพัท ตอนหนุมานเกี่ยวนางวาริน และตอนปล่อยม้าอุปการ

นอกจากนี้ทรงพระราชนิพนธ์บทละครแล้ว พระองค์ยังทรงบัญชาการฝึกซ้อมละครด้วยพระองค์เอง

ใบงานที่ ๘ เรื่อง ประวัติละครไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เรียนรู้เรื่องราวล้านนาภูมิศิลป์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง ปัจจัยที่มีทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนาฏศิลป์
รายวิชา ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์แล้วเขียนสรุปประวัติละครไทยในยุคสมัยต่าง ๆ ลงในกระดาน A๔ โดยให้แต่ละกลุ่มจะได้รับกระดานกลุ่มละ ๔ แผ่น แบ่งหน้าที่กันสรุปเนื้อหาแล้วนำมาต่อเป็นจิ๊กซอเรื่องการละครไทย

กิจกรรม

ให้นักเรียนวิเคราะห์แล้วเขียนสรุปประวัติละครไทย
ในยุคสมัยต่าง ๆ ลงในกระดาน A๔ โดยให้แต่ละกลุ่ม
จะได้รับกระดานกลุ่มละ ๔ แผ่น แบ่งหน้าที่กันสรุป
เนื้อหาแล้วนำมาต่อเป็นจิ๊กซอเรื่องการละครไทย

สรุป

สมัยนางเจ้า

มีนิยายเรื่อง พระสุธน และ นามาโนห์รา เป็นนิยายของพวกไตหรือคนไทย ในสมัยนางเจ้าที่มีปรากฏอยู่ ก่อนหน้านี้คือการแสดงจำพวกกระบี่กระบอง เช่นรำบ่หมวก รำบ้านกยุง

สมัยสุโขทัย

การละครและฟ้อนรำ ปรากฏอยู่ในศิลาจารึก ของพ่อขุนรามคำแหง และปรากฏในไตรภูมิพระร่วงรับวัฒนธรรมของอินเดีย ผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยมีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่เพื่อนำมาใช้เรียกศิลปะการแสดงของไทย ว่า โขน ละคร ฟ้อนรำ

สมัยอยุธยา

มีการแสดงละครชาตรี ละครนอก ละครใน แต่เดิม ที่เล่นเป็น ละครเร่ ต่อมาได้มีการวิวัฒนาการเป็นละครรำ เรียกว่า ละครใน ละครนอก มีดนตรีและบทร้อง และมีการสร้างโรงแสดง

- ละครในแสดงในพระราชวัง ใช้ผู้หญิงล้วน เรื่องที่นิยมมาแสดง มี ๓ เรื่องคือ อิเหนา รามเกียรติ์ อุณรุท
- ละครนอก ชาวบ้านจะแสดง ใช้ผู้ชายล้วนดำเนินเรื่องอย่าง รวดเร็ว ตลก สนุกสนาน

สมัยธนบุรี

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ทรงรวบรวมศิลปิน บทละคร และทรงพระราชนิพนธ์บทละคร
เรื่อง รามเกียรติ์ อีก ๕ ตอน และยังทรงฝึกซ้อมด้วยพระองค์เอง

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง การละครไทย (๒)

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๑๐ เรื่อง ประวัติการละครไทยแต่ละยุคสมัย
๒. ใบงานที่ ๙ เรื่อง ประวัติการละครไทยแต่ละยุคสมัย

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

